

Krachtig wapen tegen roken

Recht en beleid. Het zijn krachtige wapens om het aantal rokers terug te brengen. Professor Toebes van de RUG: „Er gaat iets niet goed als we kinderen niet tegen roken kunnen beschermen.”

CARLIEN BOOTSMA

‘Ik wil toewerken naar een rookvrije generatie’, zegt professor Brigit Toebes, hoogleraar internationaal gezondheidsrecht en zorg aan de Rijksuniversiteit Groningen. Toebes krijgt van het KWF Kankerbestrijding 300.000 duizend euro subsidie om te onderzoeken hoe wetgeving en beleid kunnen bijdragen aan het terugdringen van roken in Europa. Concreter gesteld: wat gebeurt er met het aantal rokers als de belasting van een pakje sigaretten omhoog gaat? Of wat is het gevolg als er geen merknaam meer op rookwaar staat?

Het is een onderzoek dat een stap verder gaat dan sec de gevolgen van roken onderzoeken. „Medisch onderzoek is natuurlijk ontzettend belangrijk”, zegt Toebes in haar huiskamer in Haren, „maar als je echt iets wil veranderen, dan zijn recht en beleid ook cruciale middelen.”

Toebes is van mening dat kinderen niet in de verleiding horen te komen om te roken. Jongeren zijn kwetsbaar: „Negentig procent van de volwassen rokers is in de tienerjaren begonnen en twee op de drie wordt roker voor zijn of haar negentiende. Roken heeft grote gevolgen voor later in hun leven, die kinderen niet altijd kunnen overzien.”

De Wereldgezondheidsorganisatie, waarvoor Toebes tevens jurist is, heeft onderzocht dat wereldwijd de helft van de kinderen negatieve gevolgen ondervindt van meer roken. „Ik wil kinderen beschermen met behulp van wetgeving en beleid.”

Voor KWF is het voorkomen dat kinderen gaan roken een van de topprioriteiten. Toebes noemt dat roken het grootste vermijdbare risicofactor is voor kanker. Liefst 30 procent van de sterfte komt door roken. „Ik stel me zo voor dat het KWF waarschijnlijk pragmatisch naar die cijfers heeft gekeken en zich heeft afgevraagd: ‘Hoe gaan we daar iets aan doen?’ Het aanscherpen van beleid en wetgeving zijn krachtige wapens tegen roken.” Toebes gaat komende tijd onderzoeken hoe we ervoor staan in Europa. Wat voor beleid er is en hoe dat functioneert.

Er zijn al een aantal maatregelen genomen die goed werken, zegt de onderzoeker. De belasting op rookwaar verhogen bijvoorbeeld. Dat is een sterk middel gebleken om rokers te demotiveren, vooral jongeren. Australië loopt op dit gebied voorop. Voor een pakje legt een roker daar omgerekend vijftien euro neer. Ook hebben ze op het continent *plain packages*. Neutrale pakjes met een grote gezondheidswaarschuwing. Het werpt zijn vruchten af. In Australië is het aantal rokers historisch laag: 12 procent.

In Nederland ligt dat percentage rond 23 procent. „Dat is als we naar anderen landen kijken niet heel hoog, maar ook niet laag. We zijn middenmoot. Er is ruimte voor verbetering.”

Toebes mist de maatschappelijke discussie in Nederland. Dat is wel anders in andere landen. „Neem

Prof mr. Brigit Toebes wil graag toewerken naar een rookvrije generatie. FOTO KEES VAN DER VEEN

Groot-Brittannië, daar is nu een grote discussie gaande over *sugar tax*, de belasting op producten met suiker. Ze zou graag zien dat er een discussie over roken op gang komt, want als er over gepraat wordt, wordt er ook over nagedacht.

Nederlanders hechten volgens Toebes veel waarde aan hun autonomie en worden niet graag belerend toegesproken. Ze wil op zoek naar een balans tussen deze autonomie en strengere regulering, passend in de Nederlandse samenleving. „Ik wil niet het belerende type zijn. Als je

‘Nederlanders worden niet graag belerend toegesproken’

mij vijftien jaar geleden had gevraagd of ik soortgelijk onderzoek had willen doen, had ik het denk ik afgewezen. Ik vond toen dat mensen zelf moesten weten of ze wilden ro-

ken of niet. Maar nu ben ik van mening dat er gewoon iets niet goed gaat als we kinderen niet tegen roken kunnen beschermen.”

Het onderzoek naar de regulering van tabak past in Toebes’ bredere onderzoek naar de regulering van chronische ziektes wereldwijd. „Kanker, diabetes en hart- en vaatziekten veroorzaken inmiddels 65 procent van de mondiale sterfte, het grootste deel daarvan in minder ontwikkelde landen. We onderzoeken hoe deze medische zorg betaalbaar en toegankelijk blijft.”

Kan internationaal recht ziekten terugdringen?

Prof. mr. Brigit Toebes doet onderzoek op het snijvlak van internationaal recht, mensenrechten en gezondheidsrecht. Het doel van haar onderzoek is om te bekijken hoe het internationale recht kan bijdragen aan de bescherming van de gezondheid op mondiaal niveau. Recentelijk zette zij Global Health Law Groningen

(GHLG) op. GHLG richt zich op de uitdagingen op het gebied van gezondheid wereldwijd. Landen hebben in groeiende mate te maken met uitdagingen op het gebied van chronische ziekten. GHLG onderzoekt hoe recht kan bijdragen aan het verminderen van deze chronische ziekten. Toebes studeerde rechten in Utrecht,

waar ze in 1998 promoveerde. Ze werkte als jurist bij de Raad van State in Den Haag, als docent in Kopenhagen en aan de universiteit van Aberdeen. Sinds 2013 is ze universitair hoofddocent bij de sectie Internationaal Recht van de RUG. Toebes is tevens Juridisch Adviseur van de Wereldgezondheidsorganisatie.